

Apologetika prijímania Sviatosti oltárnej do úst – sumár mojich argumentov a faktov

Karol Gazdík

26. mája 2023 ✝ Cirkev ✝ Eucharistia, Komentár

Pandémia COVID-19 priniesla pre veriaceho človeka naozaj ťažké časy. Z histórie vieme, že akákoľvek pandémia vždy priniesla určité opatrenia, proti ktorým sa po čase začala prirodzene dvíhať vlna nevhode a odporu. V tomto vzorci sa dejiny akosi vždy opakujú. Z našich slovenských dejín napríklad poznáme východoslovenské cholerové povstanie z roku 1831, ktorého bezprostredným impulzom boli preventívne opatrenia proti cholerovej epidémii, ktoré mali podobu dezinfekcie studní chlórovým vápnom. Negramotný ľud si tieto opatrenia vysvetlil ako úmysel pánov otráviť poddaných a zmocniť sa ich majetku.

Pandémia španielskej chrípky taktiež prirodzene vyústila opatreniami jednotlivých krajín do rôznych obmedzení. V San Franciscu sa napríklad povinne zavádzalo nosenie rúšok, ktorých nenosenie bolo sankcionované pokutami. Jednu pokutu dokonca dostal aj sám starosta mesta James Rolph. Proti rúškam v tomto meste dokonca vznikla i protestná liga. Protestovalo sa, písali sa petície. V týchto protestoch sa angažovala tiež jedna advokátka (podobne ako u nás na Slovensku), ktorá sa proti noseniu rúšok pokúšala aj právne bojovať.

V mestách sa zatvárali školy, kiná, divadlá, tanečné sály či spoločenské miestnosti, celkovo sa obmedzovala koncentrácia väčšieho množstva ľudí na jednom mieste. Dúfalo sa, že včasnou a radikálnou akciou sa epidémia čoskoro skončí. No NIKDE v odbornej literatúre som sa zatiaľ nedomočil, žeby pandemické opatrenia riešili i to, ako sa má podávať Najsvätejšia sviatosť oltárna a že by zásadne obmedzovali návštevu chrámov – okrem Božieho príbytku i duchovného útočiska pre veriacich. V tomto bode boli opatrenia proti Covidu-19 naozaj „pokrokové“ a ich ovocie trvá dodnes. Otázka podávania sv. prijímania je stále aktuálna. Rád by som teda v tomto článku zhrnul niektoré moje postrehy, argumenty a fakty týkajúce sa práve formy podávania Sviatosti oltárnej, ktorej najrýdzejšia posvätnosť bola v období pandémie doslova pošliapaná.

Moje „tri dubie“

Spolu s mnohými veriacimi sme zvädzali duchovný i intelektuálny boj za to, aby sa toto šialenstvo zastavilo, aby sa Sviatosťný Kristus nezneuctoval podávaním na ruku *komunikanta*. Spoluveriaci písali listy adresované KBS, ja som uverejňoval svoje argumenty na portáli GloriaTV (vtedy som ešte nespolupracoval s Christianitas.sk), v duchu Kánonu 212, § 3 Kódexu kánonického práva sme propagovali petíciu *Synovská prosba biskupom: nepodávajte Eucharistiu do rúk!*, mnohí veriaci sa úpenlivo za túto vec modlili, dokonca ako formu obety i umŕtvovali. Podujal som sa napísať aj list v angličtine – *three dubia* – prefektovi Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí s troma kľúčovými otázkami:

1. „Je možné zaviesť prax podávania sv. prijímania na ruku, ktorá dovtedy v cirkevnej provincii neexistovala, takýmto spôsobom?“ – Otázka narážala na dátum 6. mája 2020, kedy bolo cez hovorca KBS tlmočené, že prax podávania Sviatosti na ruku má byť záväzná pre celé Slovensko. K tomuto

článkov 91 a 92 dokumentu sv. Jána Pavla II. *Redemptionis Sacramentum* a iných cirkevných dokumentov. Žiaden kňaz nemá skrátka právo a už vôbec nie povinnosť skúmať v tejto veci formovanosť svedomia veriacich – to je pokoncilová verzia klerikalizmu. Kňaz má podať Sviatosť oltárnu veriacemu tak, ako mu to cirkevné právo umožňuje.

Legálnosť, vhodnosť a poslušnosť

Je síce pravda, že spôsob podávania svätého prijímania nie je predmetom viery, predmetom viery je Eucharistia samotná. Spôsob podávania Sviatosti oltárnej je vec disciplíny Cirkvi a liturgickej praxe. Lenže ako sami vieme, nie všetko čo je legálne je aj správne. V mnohých krajinách sú napríklad legálne interrupcie, ktoré sú pre nás katolíkov absolútne neprijateľné.

Legálnymi sú niekde aj eutanázie, v takých prípadoch platí to isté, čo pri umelom prerušení tehotenstva. V oboch prípadoch túto kauzalitu konania rieši okrem kresťanskej morálky aj etika. Skúma sa aj praktická stránka dopadu, ktorý vznikne, keď sa dané zákroky podstúpia. V prípade podávania Sviatosti na ruku je z praktického hľadiska nebezpečným faktom neúčtivé zaobchádzanie s posvätnými partikulami Kristovho Tela, ktoré môžu veľmi ľahko padať na zem a ľudia následne po nich šliapu. Ukazuje nám to aj *experiment s nepremenými hostiami*, ktorý jasne poukazuje na fakt, že sa veľmi „mrvia“.

Práve preto ma až hrozivo zarážal postoj kňaza vdp. Juraja Vitteka (odborný asistent Katedry filozofie RKCMBF UK), ktorý v tom čase ovplyvňoval veriacich cez médiá ako TV LUX a Postoj. TV LUX mu dokonca zverejnila jeho *inštruktážne video, ako prijímať Sviatosť na ruku*. Najhoršia lož, ktorá tam zaznela bola, že „*Hostie sa obyčajne nedrobia*“, čo je tvrdenie popierajúce aj fyzikálne zákony. Toto bagatelizovanie faktov okolo trúsena sv. partikul Kristovho Tela na zem a riešenie ich viditeľnosti je na hrane exkomunikácie *latae sententiae*. Nenadarmo sa pri prijímaní používa *paténa*.

Späť však k otázke legálnosti. Pointa príkladov o interrupcii a eutanázii (hoci dané príklady môžu byť pre niektorých prehnané) platí aj o Sviatosti oltárnej a jej podávaní na ruku. Je to síce dovolené v niektorých krajinách, u nás nariadené v súvislosti s pandemiou Covidu-19 a nakoniec ponechané ako ďalšia forma prijímania, ale stále je to nesprávne. Teraz by mohol prísť argument o neposlušnosti voči Cirkvi. Áno, poslušnosť je dôležitá vec, ale slepá poslušnosť by znamenala poslúchať aj zlé príkazy, ktoré sa protivia aj nášmu svedomiu. Iste poznáte ten typický výchovný výrok: „*Keď ti povie skoč do studne, tak skočíš?*“ Samozrejme, že neskočíš. Vďaka prvotnému hriechu sme ako ľudia schopní poznať, čo je dobré a čo zlé. Slepá poslušnosť sa totiž nerovná poslušnosti ako cnosti.

Možno ste v tých krušných časoch zachytili tento dôležitý výrok: „*Sväté prijímanie na ruku nie je vhodné.*“ Sú to slová sv. Pavla VI. v inštrukcii *Memoriale Domini*, ktorou uvedený pápež usmernil v Cirkvi rozdávanie svätého prijímania na ruku, ktoré bolo najprv zavedené bez akéhokoľvek oficiálneho dovolenia Cirkvi. Táto inštrukcia z 29. mája 1969 je dodnes platnou inštrukciou, podľa ktorej je potrebné konať vo veci tzv. prijímania na ruku. O inštrukcii *Memoriale Domini* písal svojho času na portáli Christianitas.sk aj vdp. Ľubomír Urbančok.

Za pontifikátu sv. Jána Pavla II. bolo mimochodom podávanie Sviatosti oltárnej na ruku vo Vatikáne nedovolené. Pápež dokonca niekedy odmietol podať Sviatosť na ruku aj v krajinách, kde to Svätá stolica povolila. Najpozoruhodnejším príkladom bola manželka bývalého francúzskeho prezidenta Madame Giscard

d'Estaing, ktorá prišla na sväté prijímanie s natiahnutými rukami. Pápež jej ruky odignoroval a podal jej Telo Pána do úst.

„Obyčaj v katolíckej Cirkvi vždy praktizovaná...“

Prečo vlastne veriaci vyhľadávajúci starú predkoncilovú liturgiu *usus antiquior* túžia prijímať Najsvätejšiu sviatosť oltárnu po kľačiaci a do úst? Okrem intuitívneho vyjadrenia najhlbšej úcty dodržiavajú dogmatické učenia katolíckej Cirkvi, ktoré hovoria: *„Telo a Krv spolu s Dušou a Božstvom Ježiša Krista sú v Najsvätejšej Eucharistii prítomné opravdivo, skutočne a podstatne. Ježiš Kristus je prítomný celý a úplný v každej časti hostie, takže lámanie Hostie Ježiša Krista nedelí.“*

Rovnako tak vychádzajú z učenia Tridentského koncilu, jeho 13. zasadnutia, Hlavy 5 a Kánonu 6: *„Všetci veriaci podľa OBYČAJE, ktorá bola v katolíckej Cirkvi VŽDY PRAKTIZOVANÁ, majú tejto Najsvätejšej sviatosti pri jej uctievaní preukazovať taký kult poklony, aký sme povinní preukazovať pravému Bohu. Kto hovorí, že vo svätej sviatosti Eucharistie sa Kristus, jednorodný Syn Boží, nemá uctievať kultom klaňania (latría), prejavovaným aj navonok... nech je exkomunikovaný.“*

Za zmienku stojí tiež odôvodnenie stanoviska biskupov Slovenska z roku 2016, ktoré hovorí, že: *„Prijímanie do úst je starobylá cirkevná prax. Prijímanie do úst lepšie zabraňuje zneužívaniu Eucharistie. Prijímanie do úst môže viesť k väčšej úcte pri prijímaní.“*

Posvätené ruky

Jedným z problémov toho všetkého je aj to, že keď prijímame Sviatosť oltárnu priamo do úst, sme v jednoznačnej role prijímajúceho – *komunikanta*. Avšak, keď si hostiu položenú na našu ľavú ruku vložíme do úst pravou rukou (čo je aj spôsob značne nehygienický), prijímanie si v podstate udeľujeme sami, čo je z teologického hľadiska absurdné, pretože na to ako neposvätená osoba nemáme nárok. Proste si len berieme to, čo chceme, ako keď konzumujeme obyčajný chlieb na raňajky.

Sviatosť oltárnu majú právo do svojich posvätených rúk chytať len kňazi, aby bola zaručená čo najväčšia úcta, ktorá jej patrí. Podľa slov bl. Anny Kataríny Emmerichovej o sv. omši je vraj *„dobré, že mnohí kňazi pritom nevedia, čo robia, lebo keby to vedeli, nemohli by od strachu slúžiť Najsvätejšiu Obetu.“* V súčasnej dobe by im to však nezaškodilo, odvolávajú sa aj na Eucharistické zázraky, pri ktorých sa v jednom prípade Sviatosť premenila na kus srdcového tkaniva v agónii.

Tridentský katechizmus z príkazu sv. Pia V. jasne zakázal, aby sa niekto okrem kňaza dotýkal Najsvätejšieho Tela Kristovho. Dokonca bol prísny zákaz dotýkať sa aj bohoslužobných nádob, ktoré sa pri sv. omši používali. Sv. Ján z Kríža, učiteľ Cirkvi, mal 3 roky, keď začal Tridentský koncil. Keď slúžil svoju vôbec prvú sv. omšu, tak mal nesmiernu bázeň dotýkať sa Najsvätejšieho Tela Kristovho. Mal posvätené ruky – ruky kňaza –, ktoré sa ako jedinú mohli Presväteho Tela dotýkať a aj tak jeho bázeň bola takmer neprekonateľná.

Lyžičky, pinzety a rítus...

Hľadiac na tradíciu katolíckej Cirkvi je teda podávanie Sviatosti oltárnej na ruku stále krvavou ranou v oblasti úctivého eucharistického kultu. Sekularizácia doby váhu tohto počinu úplne bagatelizovala a priniesla egoistickú profanáciu, hľadiac viac na človeka, než na Boha. Môžeme to pozorovať z reakcií mnohých veriacich, ktorí s tým problém absolútne nemajú a odvolávajú sa na to, že *„vo svete je to už*

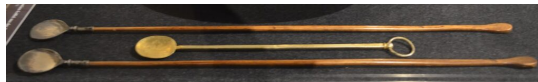
bežná prax a že len Slovensko je za opicami!“

Naozaj sme v tomto smere boli za opicami? Ako sa vlastne riešilo podávanie Sviatosti oltárnej počas epidémií ďaleko smrteľnejších chorôb než bol Covid-19? Na ruku? Nie! Využívali sa na to napríklad ploché strieborné lyžice *cochlear*, ktoré bolo možné upevňovať aj na palicu dlhú viac ako jeden meter, čím sa zaistil sociálny odstup.

Ilustrácia od Michale Welpy pre *Living History: The Mor. Scourge of Mankind*, 2006.

zdroj: liturgicalartsjournal.com

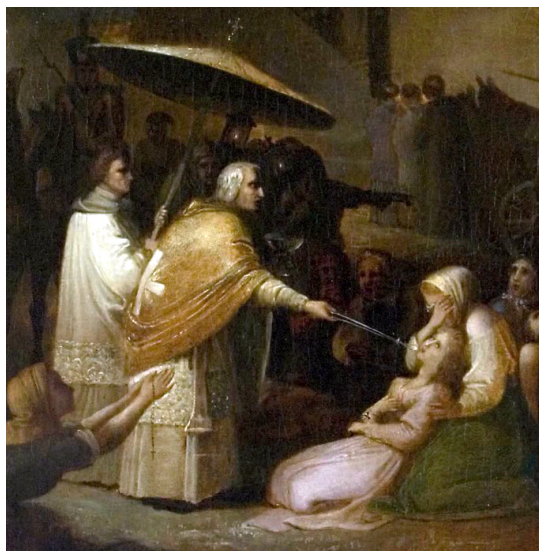

Hostienloffel, 1679.

zdroj: liturgicalartsjournal.com

Ďalším a starším spôsobom bolo používanie liturgickej slamky označovanej *fistula*, ktorá sa neskôr stala doménou len pápežských omší. No počas karolínskeho obdobia sa používanie tohto nástroja hojne rozšírilo v Taliansku, Francúzsku, Nemecku, Anglicku a Poľsku, ako aj v rádoch cisterciánov a kartuziánov. Stala sa rozšíreným spôsobom podávania Pánovej Krvi veriacim až do 13. storočia, kedy sa prijímanie pod druhým spôsobom začalo vytrácať. *Fistula* sa dala použiť aj ako pipeta, takže namiesto „nasávania“ Pánovej Krvi sa mohla *komunikantovi*, ktorý nebol schopný prehltnúť nič iné ako tekutiny, Kristova Krv do úst nakvapkať.

Nakoniec existovali aj dlhé strieborné pinzety, respektíve kliešte zvané *forcipes*. Pôvodne sa používali na ponorenie častí hostie do kalicha. Potom sa stali bežnými na pápežskom dvore v Avignone počas 14. storočia, využívajúc ich len počas slávnostných omší. Po západnej schizme sa ich liturgické uplatnenie do Ríma nedostalo, no stále sa používali na podávanie svätého prijímania malomocným alebo zasiahnutým morom.

Kňaz používa liturgické kliešte na rozdávanie Najsvätejšej sviatosti oltárnej počas moru v roku 1813, Pietro Paulo Caruana.

zdroje: Národné múzeum výtvarného umenia na Malte a liturgicalartsjournal.com

Morové eucharistické kliešte v Múzeu Svätej zeme.

zdroj: liturgicalartsjournal.com

Niektorí „odborníci“ by ma však mohli konfrontovať s tým, že raná doba Cirkvi poznala prijímanie na ruku. Takáto informácia je však vytrhnutá z kontextu. Neexistoval totiž žiadny rítus takéhoto „svätého prijímania na ruku“, aký je praktizovaný dnes, kedy sa kladie hostia na ľavú ruku a pravou rukou sa vkladá do úst. Nešlo o „sväté prijímanie na ruku“, ale o sväté prijímanie do úst, kedy pravá ruka vlastne plnila funkciu patény. Na to poukazuje aj rítus svätého prijímania diakona v byzantskom obrade, kedy v hlbokom úklone prijíma ústami Telo Kristovo z pravej ruky.

„Vezmite a jedzte“

Pri večeri vzal Ježiš chlieb a dobrorečil, lámal ho a dával učeníkom, hovoriac: „Vezmite a jedzte: toto je moje telo.“ (Mt 26,26)

Myslím, že táto veľmi dôležitá pasáž zo Svätého písma je pre nás katolíkov dôverne a až notoricky známa. Preto sa nemožno čudovať, že ju zástancovia prijímania Sviatosti do rúk používajú ako kľúčový argument. „Však ich priamo Kristus vyzval, aby si Eucharistiu sami vzali a jedli.“ Toto mi často mnohí opakovali ako mantru. Zabúdali však na jedno dôležité ALE... Tým „ale“ je jazyk. Jazyk, ktorého významová rovina sa môže prekladom do iného jazyka meniť a to aj do dosť značnej miery.

Práve preto je nesprávne zo sv. omše vytláčať latinčinu a nasilu ju nahrádzať národnými jazykmi, ktorými sa pôvodné významy modlitieb môžu meniť. Mohli sme to vnímať aj na zlých slovenských prekladoch v Misáli sv. Pavla VI. pri konsekráčnych slovách nad kalichom. Preklad latinského „*pro multis*“ totiž neznamená „za všetkých“ (ako sa u nás desaťročia používalo), ale „za mnohých“. Našťastie sa však táto chyba z nových slovenských vydaní Misála Pavla VI. odstránila. Ježiš svoju Krv síce vylial za všetkých ľudí, avšak tí, čo Krista odmietli, nebudú mať z tohto Jeho milosrdenstva žiaden úžitok. Táto Jeho obrovská Milosť nám ku spásu nestačí. Musíme konať aj pokánie a prijať Krista do svojho života. Z toho logicky vyplýva, že Kristova Krv nebola vyliala za peklo a zatratených. Hovorí o tom aj *Katechizmus z nariadenia Snemu tridentského k pastierom duchovným* (vydanie z roku 1867, strana 214): „Ak uvažujeme o úžitku, ktorý z neho ľudia vzali, ľahko spoznáваме, že úžitku toho nie všetci, ale len mnohí bývajú zúčastnení. Keď teda hovoril „za vás,“ tým mienil buď tých, ktorí boli prítomní, alebo vyvolených z národa židovského, takí boli mimo Judáša učeníci, s ktorými hovoril. Keď potom pridal: „za mnohých,“ ostatných vyvolených zo židov aj z pohanov ráčil poznamenať. Dobre sa teda stalo, že nebolo povedané: „za všetkých,“ lebo na tomto mieste len o úžitku utrpenia reč je, ktoré iba vyvoleným prinieslo ovocie spasenia.“

Vrátim sa však k výrazu „*Vezmite a jedzte*“. V oných krušných časoch ma kontaktoval MUDr. Anton Ján Potanko, ktorý mi posunul preklad tejto pasáže Matúšovho evanjelia aj s výkladom. Súvislosti z neho vyplývajúce sú naozaj kľúčové a do seba zapadajúce.

Už latinský text, ktorý je voči gréckemu textu sekundárny, je do slovenčiny preložený nepresne. V slovenskom preklade je pridaná spojka „a“, ktorá z funkčného slovesa (úlohou ktorého je zdôrazniť význam hlavného významového slovesa), robí sloveso významové a tým zavádza dve slovesné činnosti vziať a jesť. Doslovný preklad z latinčiny by bol „*vezmite jedzte*“.

Grécke znenie pasáže z Matúšovho evanjelia: Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν **λαβῶν** ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δούς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν, **Λάβετε φάγετε**, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.

ⓧⓧⓧⓧⓧⓧ (úmyslne). Toto grécke sloveso ma v gréčtine tri významy:

1. niečo fyzické chytiť do ruky, brať (si), vziať (si), chytiť;
2. pomocné (funkčné sloveso);
3. prijať, dostať, získať.

Zhrnutie: Takže v prvej časti verša prekladáme: **λαβῶν** ⓧⓧⓧⓧⓧⓧ Ježiš; v druhej časti verša: **Λάβετε φάγετε**, = **Prijmite jedzte**.

Preklad s druhým významom, kde ⓧⓧⓧⓧⓧⓧ chápeme ako pomocné/funkčné sloveso sa výrazovými prostriedkami nášho materského jazyka nedá vyjadriť, len pochopiť.

Čo presne vyslovil náš Pán Ježiš Kristus dnes nedokážeme reprodukovať, lebo slová zrejme vyslovil buď aramejsky alebo hebrejsky. Analýzou gréckeho zápisu, ktorú vykonal bývalý „zamestnanec daňového úradu“ Rímskeho impéria (biblicky mýtnik) sv. Matúš evanjelista, bez najmenších pochyb ide o to, že: Chlieb/Seba náš Pán Ježiš vzal do rúk (to sa prenáša na kňazov), my máme jesť. Že Eucharistiu máme len jesť je zdôraznené použitím funkčného slovesa ⓧⓧⓧⓧⓧⓧ Keby to nechcel svätopisec zdôrazniť, tak zapíše len ⓧⓧⓧⓧⓧⓧ

Poslednou zaujímavosťou je to, že bl. A. K. Emmerichová mala videnie Poslednej večere, kde videla, ako dával Ježiš apoštolom prijímať do úst. O Emmerichovej vieme, že to bola jednoduchá rehoľníčka, ktorá ani nemala nejaké vyššie intelektuálne vzdelanie, aby poznala niektoré historické fakty a mohla svoje videnia týmto faktom determinovať. Emmerichová napríklad videla mučeníctva kresťanov, ktorých trhali v amfiteátroch exotické šelmy. Nemala o nich vedomosti, tak ich len explicitne opísala ako „mačky so škvrnami“.

Vzhľadom na Emmerichovej videnie o Ježišom udeľovaní sv. prijímania do úst apoštolov počas Poslednej večere je zaujímavé, že na Blízkom východe, v Ježišových časoch, existoval zvyk, ktorý pokračuje dodnes. O tomto zvyku píše aj starší tunajší článok: „*Hlava rodiny živí svojich hostí vlastnou rukou a do úst hostí vkladá symbolický kus jedla*“; jedla, ktoré je niečím výnimočné, napríklad chuťou. V tomto prípade tá výnimočnosť vychádzala z toho, že už nešlo o chlieb, ale o Kristovo Telo. Myslím si, že o tomto zvyku Emmerichová určite nevedela.

Tento spôsob podávania Eucharistie do úst zachytáva aj krásny obraz z roku 1440 od blahoslaveného Jána z Fiesole, lepšie známeho ako Fra Angelico, ktorý bol florentským rehoľníkom – dominikán a maliar. Preslávil sa nezvyčajným nadaním, ale aj svätým spôsobom života; bol pokorný, prostý a skromný. Evidentne ho namaľoval na základe iného vyobrazenia alebo podľa nejakého textového záznamu či spisu. S istotou sa to však už nedozvieme.

Pán Ježiš pri Poslednej večeri, obraz Fra Angelica

zdroj: wikimedia commons

Argument „*Vezmite a jedzte*“ je teda vytrhnutý z kontextu. Ale ak by aj Ježiš bol podal Eucharistiu do rúk apoštolov, je potrebné spresniť dôležitú vec: v tej chvíli už boli apoštoli *de facto* vysvätení za kňazov, a dokonca v úplnosti kňazstva, teda za biskupov. Neboli to už laici! Posledná večera totiž poskytuje biblický základ pre Eucharistiu a kňazstvo. Viac o dokumentoch hovoriacich jasne o podávaní Sviatosti oltárnej do úst nájdete v [staršom článku](#) nášho portálu Christianitas.sk. Opakovanie je matkou múdrosti. Pretože boj proti podávaniu Sviatosti oltárnej na ruku je, žiaľ, stále aktuálny...

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/apologetika-prijimania-sviatosti-oltarnej-do-ust-sumar-mojich-argumentov-a-faktov/>